

BESCHOUWINGEN

OVER DE

WET OP DE DEFENSIE

DOOR

LE CLERCQ,

gep. Generaal-Majoor, vroeger Chef van den Generalen Staf.

'S GRAVENHAGE,

W. P. VAN STOCKUM.

1870.

RESCHOUWINGEN

WET OP DE DEFRANSIE

DEFRANSIE

WET OP DE DEFENSIE.

Het ontwerp van wet op de defensie, dat thans aan de 2de Kamer is voorgelegd, behoudt de liniën of stellingen die door het Comité van defensie vroeger zijn aangegeven; doch de Minister vermeent te kunnen weglaten eenige verder afgelegen vestingen die thans nog tot het verdedigingstelsel behooren. Hij is in deze zienswijze niet gesteund door beraadslaging en voorlichting van eene latere speciale militaire Commissie.

Verder wordt in de toelichtende memorie de rigting aangeduid die te volgen zal zijn tot verbetering en aanvulling van het geheel.

Dezerzijds ziet men in dit ontwerp groote gebreken en de vraag rijst, of het zal kunnen leiden tot vaststelling van een deugdelijke wet?

Men moet dit betwijfelen, want de Kamer die de wet zal hebben aan te nemen met of zonder amendementen, of wèl te verwerpen, — is in het algemeen zamengesteld uit personen vreemd aan krijgskennis. Wèl telt zij eenige militairen of gewezen militairen onder hare leden, en dat zijn de specialiteiten die haar zullen voorlichten en die gewis grooten invloed zullen hebben op de uitspraak. De overige niet krijgskundige leden, dat is de overgrootste meerderheid, vallen van zelve in de rol van *Juri*; zij zullen stemmen naar gelang van den indruk die de militaire discussie op hen zal hebben gemaakt.

Maar de militaire leden in de Kamer, — al mogen zij onderling nog in zienswijze verschillen, — zijn, blijkens hunne publieke geschriften en uitingen, grootendeels geneigd tot reform van het bestaande; terwijl de andersdenkenden nagenoeg niet zijn vertegenwoordigd.

De regtbank waarvoor de defensie-wet wordt gebragt, is dus zeer eenzijdig of partijdig.

Zeker, de Minister en de Kamer zullen de zaak op die wijze huisselijk kunnen afdoen, — even zoo als de Heeren van de Dordtsche Sinode deden, toen zij de tegenpartij buiten sloten.

Dat maakt kortwerk, maar levert geen waarborg voor eene deugdelijke beslissing van eene levenskwestie als deze.

Hiervoren is met een woord gezegd dat het ontwerp van wet heeft groote gebreken. Men zal dit beweren ophelderen, door het aanstippen van enkele zaken die het eerste in het oog vallen.

DE IJSSELLINIE.

Zoo als de Minister dit wil, zal ons aanvankelijk zwakke veldleger de geheele lijn bezetten van *Neder-Rhijn*, *IJssel* en *Zwarte water*, en brengt eene voorhoede vooruit oostelijk van den IJssel.

Maar een dergelijke lange zwak bezette stelling, waaraan vooraf weinig of niets ter versterking zal zijn verrigt, levert slechts een schijn-verdediging.

De Minister gevoelt dit ook, — en toch wordt de tijd-winst daardoor te verkrijgen, voldoende gerekend om zich zeker te kunnen houden dat de inrigting van de centrale

defensie van Holland nog tijdig en deugdelijk tot stand zal komen, ofschoon de onderwaterzetting mogelijk tot het uiterste wordt uitgesteld.

Dat is echter een groote vraag? en een zeer gewaagde ~~ver~~onderstelling; — de kansen zijn nog nadeeliger nu de Minister den nabuur vooraf van den stand van zaken onderrigt, en daardoor als het ware aanzet tot zeer doorgrijpende snelle handeling in het voorkomend geval.

Zoo lang alles blijft in afwachtenden toestand zal onze voorhoede oostelijk van den IJssel hare taak kunnen vervullen, maar zij zal spoedig terug moeten trekken, wanneer de vijand ten aanval oprukt. Men herinnere zich dat Pruisen zijne talrijke kavalerie nog niet in den ban heeft gedaan.

Hoe het ook zij: zoodra de oorlog dreigt van uit het oosten, zal ons leger in observatie aan *den IJssel* moeten komen, waardoor reeds het gevaar van ongeregelden onverhoedschen aanval wordt geweerd. De details der opstelling hangen van te veel veranderlijke zaken af om die vooraf ministerieel te regelen. Alles ligt dan in de handen van den opperbevelhebber van het leger en

deze zal zich ook niet gebonden achten aan de voorschriften, die de tegenwoordige Minister thans mogt geven.

Anders zou het met den weerstand aan *den IJssel* kunnen zijn, indien men die rivier tot een deugdelijke verdediging inrigt. Daartoe zou het grootste deel van die 20 uren lange linie, door onderwaterzettingen moeten worden gedekt, voornamelijk op den linker oever, van *Deventer* tot aan de *Zuiderzee* en nog elders partieel op enkele gedeelten der beide oevers. Ook zouden eenige stormvrije forten en posten noodig zijn. De inundaties zijn dan met weinig troepen te verdedigen en er blijft een groot deel van onze magt beschikbaar voor de open blijvende gedeelten. In 1868 was zoodanige inrigting van den IJssel in onderzoek, doch de zaak is onafgedaan gebleven.

Wèl is er niet altijd genoeg natuurlijken aanvoer van water voor de inundaties (b. v. voor die van den polder van *Veluwe*); maar er zijn hulpmiddelen die te veel over het hoofd worden gezien, namelijk: *stoomkracht*.

In 1868 is te Utrecht verschenen een werkje getiteld:

Denkbeelden omtrent het stellen van inundaties met drijvende stoomgemalen. Dat werkje is dezerzijds in dien tijd in handen gesteld van een der Heeren Ingenieurs bij de te 's Gravenhage gevestigde fabriek: *de Prins van Oranje*, alwaar o. a. veel stoomgemalen voor polderuitmaling worden vervaardigd. Op de vraag of de berekeningen in dat werkje, gegrond voorkomen, werd bevestigend geantwoord, en de fabriek zou gaarne aannemen het leveren van dergelijke stoomgemalen. Bij de levering van meerderen, zou de prijs daarvan ook niet zeer hoog zijn (met punt ongeveer f 25,000). Zoodanig stoomgemaal opmalende 2 ellen hoog, zou geven 108 cubiek ellen water in de minuut, d. i. ruim 150,000 cubiek ellen in het etmaal, — of wel het dubbele van dat bedrag indien de opmaling was 1 el hoog.

Bezit men een voldoende getal van dergelijke stoomgemalen, dan zouden de inundaties verzekerd kunnen zijn ook bij lage rivierstanden.

Drijvende stoomgemalen zijn te verkiezen boven *vaststaande*, omdat eerstbedoelde achtereenvolgend gebezigd kunnen worden op verschillende plaatsen naar behoefte.

Ook in vreedstijd zullen die drijvende stoomgemalen kunnen gebruikt worden tot velerhande werk en welligt, onder te stellen conditien, aan particulieren in gebruik worden afgestaan.

FORT OP DE PLEIJ.

De Minister verlangt te bouwen een fort aan de boven IJsselmond, ter bestrijking van den spoorwegbrug, doch voornamelijk om meester te blijven van de waterverdeeling van *Rhijn* en *IJssel*.

Dat fort zou natuurlijk bezet moeten blijven, ook nadat het leger van den IJssel zal zijn teruggetrokken. Maar een klein geïsoleerd fort is tegenwoordig zeer spoedig te vermeesteren, en het doel is de kosten niet waard. Ter bestrijking van den spoorweg is een aarden batterij voldoende.

Als men vreest dat de vijand het water op den *IJssel* zal brengen ten koste van den *Rhijn*, — dan kan men nabij het scheidingspunt, eenige platbooms vaartuigen gereed houden, geladen met steenen en klei, om die te

doen zinken bij het verlaten van den *IJssel*, ergens in de IJsselmond op eenig geschikt punt. Daardoor zal de waterafvoer langs den *IJssel* zijn belemmerd en de afvoer langs den Rhijn zal vermeederen. Men zal dus nog meer erlangen dan met den bouw van een fort werd beoogd.

DE VESTING GRAVE.

De Minister geeft *Grave* prijs, maar hij hecht te regt groote waarde aan *Nijmegen* als verschanscht kamp, van waaruit ons leger in sommige gevallen zal opereren.

Grave met \pm 2000 man bezetting, op 3 uren van *Nijmegen* gelegen, vermeedert bepaald de sterkte der stelling van *Nijmegen* en kan wederkeerig van daaruit worden beschermd. *Grave* en *Nijmegen* te zamen beschermen het *Rijk van Nijmegen* en *Land van Maas en Waal* en wij behouden een verzekerd overgang over de *Maas*. Bij een aanval van uit het zuiden, is *Grave* zeer hinderlijk aan den vijand en zal zeer mogelijk moeten worden belegerd.

Grave is dus een zeer nuttige vesting, passende in het verdedigingstelsel.

DE VESTING NEUZEN EN FORTEN VAN
BRESKENS.

De Minister noemt die niet, doch zij vallen buiten zijne defensie en komen dus onder die, welke op de nominatie staan van te worden gesloopt.

Zeker, tot de algemeene verdediging van het land kunnen die plaatsen niet bijdragen, maar er zijn toch gevallen van natuurlijke grenzen en faits accomplis. De natuurlijke grens is hier de *Schelde*; maar wij zouden niet te min ongaarne het 4de en 5de distrikt van Zeeland blijvend in vreemde handen zien overgaan.

In veel gevallen zal het bloote bezit van de bestaande vesting en forten, ons doen behouden wat wij hebben, en de kleine bezettingen, die de plaatsen vorderen, kan men er voor over hebben.

Het bovenstaande zal genoeg zijn, om te doen uitkomen dat er strijd van gevoelens bestaat en dat de ingeslagen weg tot regeling der defensie, geen waarborg geeft voor het verkrijgen van een deugdelijk resultaat.

'sGravenhage, Mei 1870.

VADERLANDSCH PROTEST.